

WORLD FEDERATION OF ASSOCIATIONS FOR TEACHER EDUCATION (WFATE)

Quarta Conferència Internacional de la WFATE

La innovació en la formació del professorat en un context global

Document de síntesi

Barcelona, 27 d'abril del 2016

**COL·LEGI OFICIAL DE DOCTORS
I LLICENCIATS EN FILOSOFIA I LLETRES
I EN CIÈNCIES DE CATALUNYA**
*Col·legi dels docents
i dels professionals de la cultura*

Societat Catalana de Pedagogia
Institut d'Estudis Catalans

Document de síntesi

La World Federation of Associations of Teacher Education (WFATE), en col·laboració amb el Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya i la Societat Catalana de Pedagogia de l'Institut d'Estudis Catalans, i amb el suport del Departament d'Ensenyament, la Universitat de Barcelona, la Universitat Ramon Llull, totes les facultats d'Educació de les universitats de Catalunya i l'Àrea d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona, va organitzar la Fourth Biennial International Conference, celebrada a Barcelona del 21 al 23 d'abril del 2016.

Planificació i actuacions prèvies a la Conferència

El disseny del contingut de la Conferència i de la seva organització va anar precedit d'una preparació de llarga durada, que va començar el 2014, quan la Junta de la World Federation of Associations for Teachers Education (WFATE) va seleccionar-ne el tema: *Innovation in Teacher Education within a Global Context*, per reflectir la necessitat de dotar el professorat d'una formació que li permeti adquirir les habilitats docents del segle XXI i preparar els alumnes per als reptes que presenta la societat del coneixement. La Conferència tenia com a objectiu repensar les habilitats professionals i culturals que han de servir de base per innovar a tots els nivells educatius i per potenciar el talent per a la creació de coneixement i permetre que tothom tingui un lloc a l'era del coneixement.

La Conferència va reunir una gran varietat de professors universitaris, formadors del professorat de tot el món amb ganes de trobar respostes als reptes més rellevants del món educatiu, que apunten a la necessitat de transformar i canviar la manera d'aprendre i ensenyar. El Comitè Organitzador local, ubicat a Barcelona i dirigit per la presidenta electa de la WFATE, Mireia Montané, va treballar per desenvolupar el tema de la Conferència aprovat per la Junta i va proposar els 15 subtemes de la Conferència:

1. Multiculturalisme i multilingüisme
2. Tecnologies mòbils i aprenentatge, nous recursos per a la innovació pedagògica en la formació del professorat
3. Xarxes internacionals/locals per a la creació de coneixement i la formació del professorat.
4. Currículum de la formació del professorat i currículum escolar

5. i 6. Col·laboracions escola/universitat/administració educativa per impulsar i gestionar iniciatives creatives en la formació del professorat. Un lideratge compartit per a la gestió de la innovació a les escoles
7. Seguiment i avaluació de la innovació en la formació del professorat
8. i 9. Canvis per a la Innovació en la formació del professorat / Formació inicial i permanent del professorat per a la innovació.
10. La salut, l'educació física/esportiva i l'educació artística, que inclou el circ, el teatre, la música, la dansa i les arts plàstiques
11. Promoure l'Educació de les STEM (Sciences, Technology, Engineering. Mathematics) a partir de la formació del professorat i el seu desenvolupament professional
12. Estratègies per combatre la inèrcia en la formació del professorat
13. Estudi de les discapacitats dels alumnes, la inclusió i la justícia social en la formació del professorat
14. La Innovació en la formació del professorat d'educació infantil
15. La formació del professorat de ciències socials per a una nova era.

Aquestes propostes es van presentar a la reunió de la Junta de la WFATE a París per ser ratificades. Es va iniciar així un veritable esforç de col·laboració que es va anar perfeccionant durant tot el període fins a la celebració de la conferència.

Per a cada subtema es van elaborar definicions i descripcions preliminars i a la tardor del 2015 es va enviar als membres de la WFATE la convocatòria per a la presentació de comunicacions. Mentre la Junta revisava la proposta d'articles, s'enviaven al Comitè organitzador local els resums classificats per temes. Al mateix temps, es van seleccionar 4-5 coordinadors de cada subtema amb representació dels diferents països o zones geogràfiques on hi ha una representació activa dels membres de la WFATE. Els coordinadors de tots els subtemes es van començar a comunicar per correu electrònic, Skype i altres plataformes de comunicació via internet, per confirmar que tots estaven d'acord amb la definició del subtema i, a la vegada, aportar descripcions coherents amb el tema general de la Conferència i facilitar a tots els coordinadors dels subtemes una idea més clara del que havia de sortir de les *charrette sessions*, o sessions prèvies de tots els coordinadors, per posar en comú tot el treball realitzat i les darreres propostes per desenvolupar durant la celebració de la Conferència.

Els coordinadors dels subtemes es van trobar per primera vegada durant les *charrette sessions* del dia 21 d'abril al matí, en les quals van fer una presentació oral dels seus temes. Els coordinadors tenien totes les comunicacions seleccionades per propiciar el debat sobre les millors idees per a la innovació en la formació del professorat i decidir quines podrien crear una dinàmica nova, una transformació i la formació del professorat més adequada per a una societat en constant evolució. La Junta de la WFATE té la intenció que aquests grups de treball esdevinguin permanents. Alguns potser decidiran que ja han fet el que havien de fer; però n'hi haurà d'altres que voldran continuar treballant perquè la pròxima Conferència de la WFATE, que se celebrarà a Melbourne, sigui una oportunitat per reunir els membres que ja estan col·laborant i, a la vegada, obrir els grups a nous membres.

Aquesta feina de preparar els diàlegs sobre els subtemes ha sigut tan intensa que ha sigut impossible extreure un fragment de la gran quantitat d'informació, coneixements i experiència reflectits en el treball de cada subgrup. Per aquest motiu, hem recollit sense corregir les idees generals, els reptes i recomanacions de cada subtema, tal com el va presentar el coordinador. Aquesta informació s'ha recollit en un annex. La memòria de la Conferència amb l'annex dels grups de subtemes estaran disponibles *online* a la WFATE i a la web del CDL. A més, la tercera edició del *Journal of the World Federation of Associations for Teacher Education*, una revista supervisada per professionals de l'educació i amb data prevista de publicació l'agost del 2016, inclourà totes les comunicacions presentades.

Procés d'elaboració de la síntesi de la Conferència

Per poder resumir adequadament les activitats de la Conferència, ens vam plantejar tres preguntes bàsiques:

- Per què hem vingut?
- Què hem après?
- Què ens emportem a casa per canviar la formació del professorat al nostre país?

Vam mirar de donar resposta a aquestes preguntes en un sentit ampli, tal com va quedar reflectit en les converses mantingudes durant les sessions de la Conferència.

Aquesta edició de la Conferència de la WFATE, celebrada a Barcelona, va tractar de donar-nos una visió universal de la innovació en la formació del professorat. Ens va permetre plantejar el tema de la innovació en la formació

del professorat des d'un punt de vista global en lloc del plantejament tradicional i des d'una perspectiva local. Els membres de la WFATE sempre s'han centrat en la formació del professorat i la conferència va proporcionar un marc per continuar compartint idees i construint xarxes.

Les sessions paral·leles van aportar diàlegs molt enriquidors al voltant dels subtemes amb l'objectiu de millorar idees, suggerir col·laboracions i treballar en xarxa. La participació en la Conferència va posar sobre la taula la importància de conèixer el context dels diferents entorns del món educatiu. Cada sistema educatiu del planeta és únic, dependent d'una gran varietat de programes de formació del professorat. Això no obstant, els professors no han de treballar sols. D'acord amb el tema *Innovation in Teacher Education within a Global Context*, la Conferència ens va permetre familiaritzar-nos amb les diferències per tal d'entendre el context des d'un punt de vista global que ens donés una "gran visió panoràmica". Potser hi ha moltes diferències però, a la vegada, vam compartir coses en comú que fan que les diferències perdin importància. El caràcter internacional de la Conferència va ser molt important per ampliar les perspectives, donant-nos la oportunitat de "sortir de la nostra pell" i "posar-nos en el lloc de l'altre," i fer-nos adonar que, com si fos un gran trencaclosques, cada institució és una peça del conjunt global i pot trobar el seu lloc entre els altres. Aquest fet ens porta a entendre que una institució no és el centre de la pintura o de la foto, però es pot trobar entre col·legues que s'enfronten a alguns dels mateixos problemes i reptes.

Aquest exercici de globalització amplia la definició de comunitat, que deixa de pertànyer a una àrea geogràfica definida. No obstant això, tal com vam veure en el cas concret dels alumnes que aprenien la relació del passat amb el present i el futur mitjançant l'estudi de jaciments arqueològics locals, el concepte de comunitat també inclou activitats que contribueixen a una millor comprensió de l'entorn local per definir els problemes a què s'enfronta una comunitat local. En el moment en què els alumnes són capaços de comparar els problemes identificats a nivell local i d'establir relacions amb estudiants de comunitats d'altres parts del món amb els mateixos problemes, estem davant d'un aprenentatge que esdevé global.

Un altre aspecte important de la Conferència va ser el fet de ressaltar la relació entre l'educació superior i els sistemes educatius d'educació infantil, primària i secundària. En els programes de formació del professorat s'hi ha d'incloure el treball amb les escoles, establint-hi relacions sòlides en forma de col·laboració. Les aules no estan canviant tan de pressa com pensàvem i moltes són encara iguals que fa 100 anys. Sovint els educadors poden entendre millor quins són els canvis que s'han de dur a terme per a la transformació necessària i la

incorporació de la innovació i, en conseqüència, els programes de formació del professorat haurien de reconèixer que aquesta experiència és terra fèrtil per a la recerca d'aplicacions pràctiques en la capacitat dels docents. La col·laboració entre escoles i l'educació superior, però, no és fàcil. S'han rebut recomanacions sobre la necessitat que els sistemes universitaris i escolars s'obrin mútuament. Però per poder treballar conjuntament de manera efectiva, tots hem d'estar oberts a la crítica i a la innovació. A més, la comunicació entre els sistemes d'educació superior i escolars és complicada. Es van presentar altres recomanacions sobre la necessitat de tenir algú que parli des del punt de vista de "l'escola" a l'entorn universitari i algú que parli des del punt de vista de la "formació del professorat" en l'àmbit escolar.

Quant a la col·laboració, vam sentir diferents veus que portaran a entendre diferents punts de vista i a crear xarxes que ens permetran centrar-nos en problemes per als quals seria adient trobar una solució que parteixi d'un plantejament comú. Per tant, hauríem de descartar la competició i acceptar la col·laboració i creativitat. Tot i que hi ha molta part de formació del professorat que es pot dur a terme en línia, és també important tenir trobades presencials periòdiques. La conferència ens va reunir per planificar esforços de col·laboració, treballar en xarxa i aprendre els uns dels altres.

Altres temes importants de la conferència van ser la innovació, l'avaluació, la comunicació, l'espai físic i les noves tecnologies:

- *Innovació.* Mirar allò que és familiar i fer-ho diferent, fins i tot convertir-ho en desconegut. La innovació no és tan sols aportar una cosa nova; és aportar una nova manera de veure les coses, d'organitzar d'una manera diferent com pensem o abordem un tema. En qualsevol cas, la innovació s'ha de desenvolupar en un context i cal donar suport als esforços per transformar les escoles en comunitats d'aprenentatge. També és important la documentació de les innovacions. Finalment, cal tenir present que el nostre objectiu és assolir un aprenentatge millor.
- *Avaluacions.* Tothom va estar d'acord en la necessitat de fer avaluacions per determinar si les coses s'han fet bé. La pregunta que es feia tothom era si les avaluacions s'haurien d'institucionalitzar. A més, també es va plantejar, com a tema important en la formació del professorat, l'aspecte qualitatiu de l'avaluació a partir de la qual es prendran decisions. L'objectiu, el disseny, els resultats i la interpretació de les avaluacions són consideracions importants.
- *Comunicació.* A vegades les coses s'han de comunicar per ajudar els altres a construir el coneixement. Per exemple, Marlene Scardamalia va centrar part de la seva presentació en les diferències entre el pensament

crític i el pensament creatiu amb l'objectiu de millorar idees i fer créixer les idees particulars o individuals en idees més importants.

- *Espai físic.* La inauguració de l'Aula de segle XXI, una iniciativa conjunta de la Universitat Ramon Llull i Steelcase, va presentar propostes per organitzar les aules: cadires movibles, preses de corrent a terra, presentacions multipantalla i mobles adaptables a l'objectiu de la classe.
- *Noves tecnologies.* Tot i que l'ús de les noves tecnologies a l'aula és important, no hauria de ser l'únic objectiu. La formació del professorat ha de donar als educadors les eines per determinar l'objectiu de la innovació, especialment en relació amb l'aportació d'avantatges per a l'alumne. No hauríem d'oblidar que l'aprenentatge és el resultat més important per als alumnes, que creixen mitjançant les experiències d'aprenentatge.

En centrar el diàleg en la formació del professorat, tothom va estar d'acord que els professors són fonamentals en aquests moments per aplicar noves maneres d'aprenentatge i són una peça clau per al canvi en el terreny educatiu. Necessitem uns professors diferents per als nous reptes que tenim al davant. Quin tipus de professor necessitem? El diàleg sobre la formació del professorat va presentar una imatge diferent sobre qui hauria de ser professor i quines competències hauria de tenir. No esperàvem trobar un únic model per a la formació del professorat i vam veure que hi ha moltes maneres de formar el professors. Un tema important és la necessitat que els estudiants assoleixin habilitats per al món laboral del segle XXI. Després de reflexionar sobre el nombre de llocs de treball creats al llarg d'aquest darrers 5-10 anys, es van plantejar preguntes sobre la manera com els professors podien preparar els estudiants per a feines que no existeixen encara, mitjançant programes de formació del professorat que reflecteixin situacions de la vida real.

Un dels grans canvis necessaris és l'aplicació d'una perspectiva més global a la formació del professorat perquè la globalització és un fet. La gent cada vegada es mou més. Hi ha migracions massives que, per exemple, estan canviant el paisatge lingüístic de l'aula. Hem d'intentar formar els professors de la mateixa manera que les escoles estan intentant adaptar-se als canvis demogràfics dels alumnes. Si insistim a educar amb mètodes antiquats del passat, fracassarem. Assolir competències tecnològiques és un component important de la formació del professorat.

Un altre canvi necessari en el món de l'educació és abandonar l'aïllament en l'ensenyament: els professors no haurien de treballar sols. Hi ha múltiples oportunitats de col·laboració i de treball en xarxa. L'ensenyament ha de donar cabuda a les diferències –una àmplia varietat de creences, amb uns alumnes

que tenen diferents motivacions per aprendre, per exemple– per tal d’aconseguir que hi hagi equitat en l’aprenentatge i que esdevingui inclusiu, accessible per a tothom.

Altres temes tractats a la Conferència:

Recerca: Els professors haurien de ser investigadors de l’aprenentatge dels seus alumnes i cooperar amb la recerca universitària per reflexionar sobre la pràctica. La col·laboració s’ha de definir amb projectes per esdevenir un enllaç que permeti desenvolupar el coneixement. Sovint oblidem les oportunitats que ofereix l’aula per a la recerca.

Equitat: Fer que l’educació sigui accessible a nivell universal, sense excloure determinats alumnes.

Responsabilitat de la comunitat: Els formadors del professorat tenen una doble responsabilitat: amb la comunitat local i amb la global. L’ensenyament i els professors s’haurien de caracteritzar per un compromís ètic. La responsabilitat professional i ètica és important per garantir que tots els alumnes aprenguin i creixin amb una visió global.

Els participants en la Conferència van tenir l’oportunitat de visitar dues escoles de Barcelona locals i així conèixer de primera mà com s’hi ha introduït la innovació a les aules.

Agraïm als organitzadors i participants les aportacions enriquidores sobre els principals temes a què han de fer front els formadors de professorat. Esperem que les idees i el diàleg que han sorgit durant la Conferència *Innovation in Teacher Education within a Global Context* ens ajudin a tots a créixer, innovar i a continuar col·laborant. Ens retrobarem el 2018 a Melbourne. Moltes gràcies!

Aquest document s’ha preparat amb l’esforç col·laboratiu de molts. Volem expressar un agraïment especial al comitè redactor de la Síntesi de la Conferència: Ann Shelly, Josep Gallifa, Carme Amorós i Sandra Lund. Els nostre agraïment també a Paula Mayoral i Eva Liesa, de la Universitat Ramon Llull, per la seva ajuda.

APÈNDIX. Idees generals, reptes i recomanacions dels subtemes

1. Multiculturalitat i multilingüisme

Coordinadors: Jane McCarthy, Pascale Mompoin de Gaillard, Martí Teixidó, Mònica Pereña, Llorenç Comajoan

Aquest resum ha estat redactat pels coordinadors amb la col·laboració de Mercè Bernaus.

INTRODUCCIÓ

Les societats contemporànies es caracteritzen per la diversitat lingüística i cultural, per la migració i la mobilitat, que les enriqueixen. Tot i això, només valorem i estimem aquestes característiques quan hem de reconèixer i respondre als reptes que hi estan associats. Nosaltres ampliem la definició de diversitat, que inclou aspectes de llengua, socioculturals i de gènere. Com preparem els docents per oferir igualtat d'oportunitats a tots els estudiants? L'educació en el sentit més ampli –l'aprenentatge i ensenyament de moltes llengües en contextos formals, informals i no formals, així com la formació per al professorat i la implementació de polítiques lingüístiques– és clau: una educació lingüística de qualitat i al llarg de tota la vida és la base no només de l'èxit educatiu i professional, sinó també del desenvolupament personal, dels valors humans i del sentit de valua personal, i tot plegat ajuda a la ciutadania democràtica i a la cohesió social en una societat global.

La creixent globalització dels nostres sistemes educatius fa necessària la preparació de docents que se sentin còmodes treballant de manera efectiva amb alumnes de molt diverses procedències. El fracàs escolar és determinat, en part, per un domini inadequat d'una àmplia gamma de formes lingüístiques. Una aproximació multicultural i multilingüe requereix canvis metodològics rellevants orientats a l'aprenentatge de llengües per comunicar-se. Això és ensenyar a aprendre llengües en comptes d'ensenyar llengües a seques.

Quines són les millors pràctiques dels programes de formació del professorat que poden garantir docents excel·lents per a tots els estudiants de la nostra comunitat mundial? Aquest subtema brindarà l'oportunitat de compartir programes de preparació exitosos que es tradueixen en els bons resultats acadèmics de tots els nens i nenes.

PRINCIPALS CONCLUSIONS DE LES PRESENTACIONS

Propostes per millorar la formació del professorat

- Ajudar els futurs docents a prendre consciència de la multiculturalitat i traduir aquest coneixement en estratègies efectives d'ensenyament que es basen en els punts forts de tots els estudiants.
- Analitzar i valorar com el plurilingüisme i la interculturalitat podrien ajudar a la construcció de societats cohesionades (ciutadans nadius i estrangers).
- Fer que els docents siguin conscients de la importància de valorar i preservar les llengües natives dels estudiants mentre se'ls ajuda a adquirir fluïdesa en la llengua de l'ensenyament.
- Treballar amb comunitats per ajudar-les a entendre el valor de preservar les seves llengües i cultures natives.
- Definir les característiques i les necessitats d'un estudiant plurilingüe.
- Treballar orientats a un aprenentatge autònom en el qual els estudiants es responsabilitzin del seu propi aprenentatge. Més estratègies de metacognició en totes les matèries.
- Introduir en la formació inicial i en la formació permanent del professorat metodologies i estratègies didàctiques de segones llengües per ensenyar en aules amb diversitat cultural i lingüística.
- Proporcionar als docents informació i noves eines, tals com aprenentatge basat en projectes i estratègies personals d'aprenentatge.
- Promoure xarxes per a docents i formadors de professorat amb diferents perfils professionals.
- Promoure el treball en equip per actualitzar metodologies i pràctiques.
- Intensificar el treball entre l'Administració, els investigadors i els docents.
- Dur a terme més recerca per trobar maneres poderoses d'ensenyar llengua en un entorn bilingüe.
- Noves maneres d'avaluar la competència dels docents (portafolis, etc.).
- Avaluació formativa.

CONCLUSIÓ FINAL

Els participants en aquest grup van enriquir el seu coneixement sobre les qüestions relacionades amb l'educació multicultural i multilingüe en una societat global i van adquirir estratègies i eines per ajudar a docents i escoles a ser més efectius a l'hora de satisfer les necessitats dels seus estudiants i de proporcionar igualtats d'oportunitats per a l'èxit.

2. Tecnologia mòbil i aprenentatge, nous recursos per a les innovacions pedagògiques en la formació del professorat

Coordinadors: Paul Resta, Miroslava Cernochova, Mercè Gisbert, Ferran Ruiz, Jordi Vivancos, Christian Perreault

Aquest resum ha estat redactat pels coordinadors amb la col·laboració de Susan Dreger.

En el grup de treball *Tecnologia mòbil i aprenentatge nous recursos per a les innovacions pedagògiques en la formació del professorat* s'han compartit experiències sobre com les noves tecnologies poden donar suport a les pràctiques pedagògiques innovadores, tot tenint en compte les competències i habilitats necessàries per a la formació del professorat al segle XXI. També s'han pogut tractar els punts més crítics sobre la formació dels docents pel que fa a la tecnologia digital en la formació docent.

Les tecnologies digitals han comportat molts canvis en el món de l'educació. No només la tecnologia ha permès a l'alumnat accedir a **WHATEVER, WHENEVER, WHEREVER** sinó que també ha provocat un canvi de paradigma pel que fa a noves formes d'ensenyament i aprenentatge. Les tecnologies digitals podrien estar més presents del que estan actualment a la majoria de les escoles i proporcionar un impacte encara més important en el procés d'aprenentatge. Podrien proporcionar un impacte encara més important en el procés d'aprenentatge **si s'utilitzessin dispositius digitals tant per a l'aprenentatge personalitzat com en escenaris autèntics basats en projectes.**

Com el principal aspecte a ressaltar d'aquest grup, veiem que la innovació educativa només es portarà a terme si els professors són conscients que cal comprometre's en la millora de les seves competències digitals mitjançant el desenvolupament professional i l'aprenentatge permanent. És prioritari un canvi metodològic que situï a l'alumnat en el centre del procés d'ensenyament/aprenentatge amb els recursos de la tecnologia digital del seu temps.

Les accions de cara al futur i discussió pel grup de treball

Després de dos dies de treball on s'han intercanviat idees i experiències, el nostre grup ha arribat a les següents conclusions per tal de millorar les competències digitals i metodologies dels professors en general:

Idees per avançar

- Identificar i consensuar el què vol dir '**la bona ensenyança amb tecnologia**'. Donat que cada país té la seva pròpia definició, es veu la necessitat que hi hagi certa homogeneïtzació entre els països.
- Es proposa la creació d'un '**Mapa de la Innovació**' on els educadors dels països participants (WFATE) comparteixin recursos, vídeos i exemples de bones pràctiques, així com repositoris de recursos locals, etc. (similars a Mòbil Història Mapa idea) i on els sectors públics i privats podrien col·laborar per tal de fer factible la plataforma.
- El professorat no necessita tant una formació en noves tecnologies sinó més aviat en **noves metodologies i formes d'ensenyar**. Els alumnes necessiten tenir un paper actiu en els processos d'ensenyament /aprenentatge, i la tecnologia s'ha d'integrar d'una manera autèntica mitjançant el treball basat en projectes. **Les competències digitals s'han de desplegar conjuntament amb altres competències com aprendre a aprendre, l'autonomia, la comunicació oral, habilitats de pensament crític, etc.** Cal centrar els esforços en el procés d'aprenentatge i aprofitar la tecnologia digital per facilitar la inclusió de tot l'alumnat en el sistema educatiu.
- Els mestres en formació han de tenir **professors universitaris qualificats en l'ús de la tecnologia**. Això inclou no només les tecnologies digitals, sinó també el coneixement que necessiten saber sobre l'ús segur dels dispositius digitals, els drets d'autor, etc. L'ús de la tecnologia i les noves metodologies ha d'estar incorporat en el seu grau de magisteri ja que, al seu torn, hauran de ser formadors d'alumnes del segle XXI.
- **Les escoles triades com a model** per a la formació de professors de pràctiques (Pràcticum) han de reflectir els bons models en relació amb l'ús de dispositius digitals i noves metodologies. Per exemple, centres on els dispositius digitals siguin permesos, amb un bon ús de les pissarres digitals a les aules, etc. Només així es pot adquirir l'experiència d'una bona pràctica per als estudiants de magisteri
- **Els paràmetres / requisits per aprovar els nous mestres han de garantir la incorporació de la tecnologia digital .**
- Dissenyar una nova cultura de l'avaluació per millorar les pràctiques dels professors que ja estan dins del sistema. (Avaluacions entre cotreballadors, l'observació dels formadors de docents qualificats, etc.). **Els sistemes educatius dels diferents països han de vetllar per tal que els professors facin un aprenentatge continuat que li permeti mantenir-se al dia.** (Aprenentatge permanent)
- **Els estudiants de magisteri haurien de disposar d'un espai físic on adquirir un bon model d'incorporació de la tecnologia digital per a l'exercici de la docència.** (mobles, disseny, connectivitat, etc.)
- La creació d'una **matriu de treball consensuada** amb els altres països on categoritzar les bones pràctiques en l'ús de la tecnologia digitals.

3. Les xarxes educatives internacionals i locals.

Coordinadors: Mireia Montané, Thérèse Laferrière, Eva Liesa, Mar Camacho, Roser Boix, Paula Mayoral, Javier Valle

Aquest resum ha estat redactat per Mireia Montané, Mar Camacho, Eva Liesa i Paula Mayoral.

1. Resum de les idees principals

- S'ha discutit al voltant dels següents temes relacionats amb les xarxes locals i internacionals de construcció del coneixement per al desenvolupament professional dels mestres:

- El paper de les xarxes per promoure el desenvolupament professional dels mestres i les pràctiques de col·laboració.
- Les condicions que aquestes xarxes han de reunir per ser sostenibles en el temps i aplicables en diferents contextos: han d'incloure la preparació docent, el suport institucional i bones infraestructures tecnològiques.
- La necessitat d'incloure la investigació i l'avaluació per avaluar l'impacte de la innovació.

- Els canvis han d'anar dirigits a incloure el potencial de les xarxes internacionals, per això és necessari:

- Treballar des de l'àmbit internacional les competències per al desenvolupament professional dels mestres
- Avaluar l'impacte en l'aprenentatge dels estudiants
- Analitzar el paper de la tecnologia (en línia / en el lloc)
- Analitzar els marcs legals en els diferents nivells d'organització política o territorial

- Hi ha la necessitat d'explorar com les xarxes internacionals de construcció del coneixement poden impulsar una identitat professional transnacional dels mestres.

- Les xarxes internacionals de creació i construcció del coneixement han de contribuir a reduir la tensió entre allò que és local i allò que és global.

2. Les aportacions més importants

Les diferents comunicacions que es van presentar van ser de gran utilitat i es complementaven entre si. En aquest sentit, vam tenir la visió de diferents grups

d'interès: (i) Administració educativa - Ministeri d'Educació de Catalunya, (ii) Formació inicial de mestres - Facultats d'Educació de Blanquerna - Ramon Llull, Universitat Rovira i Virgili, Universitat de Barcelona (Catalunya), Universitat d'Illinois a Urbana-Champaign (EUA), Universitat de Winchester (Regne Unit), i Mestres en servei (Escoles Santapau i Virolai - Catalunya) que van donar la seva opinió sobre el paper de les xarxes en les seves pròpies experiències escolars. Tots van estar d'acord en que les xarxes de col·laboració internacionals poden contribuir a millorar tant la qualitat de l'educació com el desenvolupament professional dels mestres.

Les diferents contribucions van incloure la visió d'escoles que reconeixen la feina del professor reforçant la qualitat de la seva formació i compromís professional, la necessitat de realitzar projectes comuns dins de les escoles, que impliquin a tots els mestres i la necessitat de comptar amb mestres qualificats dedicats al seu desenvolupament professional.

Marlene Scardamalia i Thérèse Laferrière van compartir la necessitat de proporcionar suport continu en el manteniment de les xarxes i van assenyalar dos problemes de gran importància que tindran en el futur les xarxes de col·laboració i d'intercanvi d'experiències a nivell internacional: el volum de dades existents i la privacitat de les mateixes.

3. Principals conclusions i línies futures d'investigació

- Les xarxes internacionals de creació i construcció de coneixement necessiten d'un marc participatiu per protegir professors i escoles.
- El finançament és rellevant per proporcionar qualitat a la tasca a realitzar.
- Importància de donar forma a la identitat del futur mestre. Les xarxes poden ser importants per afavorir el canvi d'una identitat local a una identitat més transnacional.
- El paper de les xarxes internacionals de creació i construcció de coneixement és essencial per afavorir la col·laboració permanent, tot i que cal proporcionar suport per al desenvolupament professional de qualitat a llarga distància.
- Creació de centres o nuclis d'innovació multidisciplinaris, oberts a la col·laboració d'equips de professors i d'altres professionals. Es veu la necessitat d'incloure professors en formació en aquests centres o nuclis.

4. Currículum de la formació del professorat i currículum escolar

Coordinadors: Ann Shelly, Sally Wan, Antoni Tort, Anna Pagès, Àngel Domingo

En les sessions paral·leles del subtema 4, hem mantingut un debat en relació amb les següents qüestions:

1. Com s'han de preparar els mestres? On s'han de preparar ?
2. Fins a quin punt estan ben preparats per als canvis culturals del segle XXI?
3. Quin ha de ser l'equilibri entre la formació pedagògica a fons, la formació cultural i el coneixement dels continguts?
4. Qui són els candidats a ensenyar
5. Com haurien de ser les relacions entre les escoles i la universitat? Haurien de focalitzar-se en el currículum o en l'experiència professional?
6. Com podríem definir el desenvolupament professional? A partir de la formació inicial o a través de la monitorització?
7. Com crear escoles que reflecteixin el món on estem immersos?

Les aportacions del nostre grup han posat en relleu les següents qüestions clau:

1. La importància d'un sistema educatiu cada vegada més descentralitzat amb uns municipis amb moltes competències.
2. La importància de desenvolupar un procés d'aprenentatge vinculat a l'experiència.
3. La possibilitat d'un cinquè semestre pagat o un primer any d'experiència docent amb el suport d'un tutor.
4. La importància dels errors com a font de millora professional dels futurs mestres durant el període de formació inicial.
5. La combinació de monitorització i d'acompanyament en un context de relacions reals.
6. Saber més coses dels estudiants, a part del seu nom.
7. Definir la diferència entre utilitzar i no utilitzar gaire la tecnologia.
8. La importància d'un sòlid coneixement de continguts dins d'una varietat d'estratègies d'ensenyament i d'avaluació.
9. La importància de fer que els estudiants pensin perquè puguin ser crítics i capaços de prendre les seves pròpies decisions en els contextos educatius i escolars habituals.
10. La importància de centrar-se en un ensenyament diferenciat i de veure la docència com una activitat multidimensional que demana una actitud col·laborativa.
11. Emfatitzar la idea del professor com algú que desenvolupa una pràctica reflexiva.

12. Introduir una dimensió narrativa en l'ensenyament de la llengua, convertint el llenguatge en una experiència compartida en el context d'una comunitat.

5 i 6. Col·laboracions entre escoles, universitats i administracions per dur a terme iniciatives creatives en la formació del professorat. Un lideratge compartit per a l'escola: gestió de la innovació

Coordinadors: Maxine Cooper, Frances van Tassel, Kay Livingston, Neus Lorenzo, Anna M. de Monserrat, Esmahan Agaoglu, Elijah Omwenga, Xavier Chavarria, M. Rosa Buxarrais.

Avui dia, per als programes de formació de docents és imprescindible comprendre com funcionen els partenariats eficaços. Es necessiten aliances entre diferents actors per dissenyar iniciatives noves i creatives que preparin els mestres per a la complexitat i l'accelerat ritme de canvis en els contextos actuals. Els actors de l'educació han de col·laborar per intentar trencar les fronteres entre l'educació formal, no formal i informal, amb la finalitat de facilitar la flexibilitat professional i la creació de xarxes. Aquest subtema està creat per reunir els responsables d'escoles, universitats i professionals que participen en la creació de coneixements i idees innovadores a tots els nivells

Quin tipus de lideratge es necessita per implementar canvis en els nivells escolars i de formació de professorat? Quin tipus d'entorns d'aprenentatge són més adients per millorar l'organització d'aprenentatge i quin tipus de recerca es necessita per fomentar els processos de canvi? Quin serà el disseny, la implementació i la sostenibilitat dels entorns d'aprenentatge per a la innovació? Quin tipus de lideratge es necessita per als alumnes a diferents nivells? Investigadors, experts, inspectors, directors i docents desenvoluparan una anàlisi conjunta de les seves pràctiques per construir un nou marc teòric.

Algunes qüestions en comú:

- a) Cal identificar els valors de qualitat que mostren l'eficàcia de la col·laboració i treball en xarxes.
- b) Cal intensificar els estudis i la investigació per seleccionar un lideratge eficient que promogui el treball en equip, la col·laboració, la cooperació i la creació de xarxes
- c) Les xarxes internacionals poden proporcionar un terreny de prospecció per al disseny d'experiències innovadores i models transferibles.

Resum de les idees i valors comuns de les presentacions

1. Inclouen informació d'investigacions i estadístiques
2. Valor afegit i objectius comuns
3. Apuntaven a la necessitat de superar la inèrcia
4. Es basaven en la formació de comunitats i creació de coneixements
5. Es basaven en l'atenció a la diversitat i al pluralisme
6. Havien generat xarxes i desenvolupat estratègies d'equip

7. Havien capacitat als mestres amb lideratge, influència, i l'autogestió
8. Mostren la col·laboració de les universitats i les escoles, capaç de generar un sentit de comunitat amb interessos comuns, no només sensació de pertinença a un projecte
9. Els programes i les xarxes presentades estan preparats per formar ciutadans del món
10. Es concentren en el compromís, la inclusió, i les qüestions ètiques
11. Requereixen la intel·ligència emocional
12. Es necessita una comprensió comuna dels reptes comuns
13. Totes les xarxes han d'anar més enllà, no només realitzar investigació, sinó ser pro-actives en la societat, treballar en projectes reals.

Totes les presentacions també presentaven alguns reptes comuns:

1. Requereixen molta col·laboració i un gran compromís, i això EXIGEIX TEMPS
2. Existeixen moltes pressions per unir demandes internes i externes, fet que exigeix RESILIÈNCIA i SOSTENIBILITAT.
3. El canvi de paradigmes és difícil i cal posar més RECURSOS per realitzar més ESTUDIS i recopilar EXEMPLES D'ÈXIT.
4. Hi ha una manca de comprensió per part dels polítics, pel que es fa necessari comptar amb bones polítiques.

7. Seguiment i avaluació de la innovació en al formació del professorat

Coordinadors: Joan Mateo, Antoni Sans, Joaquín Gairín, Carme Amorós, Francesc Martínez, Coral Regí.

Aquest resum s'ha redactat tenint en compte els punts de vista de tots els coordinadors i participants

El desenvolupament professional del professorat (*Teacher Education*) es veu enriquit a partir de les teories i de les pràctiques innovadores ben planificades, desenvolupades i avaluades, que s'hagin fonamentat en l'anàlisi de resultats obtinguts amb l'aplicació d'estratègies avaluadores. Aquestes estratègies s'emmarquen en estudis de recerca educativa que haurien de promoure la transformació de la realitat avaluada, fet que només s'aconsegueix si hi participen tots els agents implicats en la innovació en què s'estigui treballant.

Les avaluacions més capdavanteres de les innovacions relacionades amb el desenvolupament professional del professorat s'ocupen no només dels resultats obtinguts, sinó també del disseny i del procés, així com d'allò que funciona i del que no funciona. Abans d'avançar en el plantejament d'aquesta temàtica, cal distingir entre "canvis" i "millores", dins del que s'anomena innovació.

L'entorn educatiu actual –ja sigui en l'àmbit de centres educatius, de xarxes escolars, grups de recerca o fins i tot de l'administració educativa– es caracteritza pels nombrosos esforços en treballar amb el professorat per millorar l'èxit acadèmic dels estudiants, però abans d'estendre qualsevol innovació convé avaluar la seva adequació, de manera que s'obtingui informació de qualitat que permeti prendre les decisions oportunes. Aquest procés d'avaluació requereix, doncs, diverses fases que garanteixin el rigor necessari. També val a dir que en aquest procés, quan s'intenta que les innovacions no siguin només fenòmens aïllats ni desconnectats de l'entorn, es compta amb el suport d'estructures institucionals a diversos nivells (internacionals, nacionals, regionals i locals).

Més enllà de les innovacions que promou el sistema educatiu cal considerar, també, les que impulsen els centres en relació amb el seu projecte educatiu. L'avaluació serveix en aquest context per diagnosticar debilitats, retroalimentar processos i avaluar els resultats i l'impacte dels canvis, remarcant l'estreta i permanent relació entre avaluació, innovació i millora.

El fonament de les innovacions no hauria de recaure en mers canvis metodològics o tecnològics, que sovint responen a modes passatgeres. Cal analitzar fins a quin punt les innovacions suposen, en el fons, o al menys estan en línia, amb un canvi en les visions i els objectius del sistema educatiu considerat globalment. Aquest fet, doncs, també s'ha de considerar en les avaluacions de les innovacions.

Pel que fa específicament al desenvolupament professional del professorat, és interessant aprofitar l'ocasió que ofereix aquesta conferència internacional per revisar

diversos models de formació i d'avaluació del professorat que s'estan aplicant, tant des del punt de vista del disseny, del procés, com també des dels seus efectes –en ocasions previstos, però també en altres ocasions imprevistos.

En síntesi, el concepte d'avaluació es considera com l'eina que ens dona informació (*feedback*) per millorar. Aquesta eina ha de permetre tant valorar el progrés realitzat pel professorat en els seus àmbits de millora com plantejar nous reptes per continuar avançant. L'avaluació ha de ser present al llarg de tot el procés d'actualització, formació i millora imprescindible per a tots els professionals de l'educació.

Algunes qüestions plantejades:

- Definir en cada cas el què, el qui, el quan, el com de l'avaluació i a qui s'informa dels resultats.
- Ajustar el model d'avaluació a la realitat educativa que es vol avaluar i ajustar també els recursos a les necessitats
- Veure l'especificitat i complementarietat de diferents avaluacions. L'anàlisi correcta dels resultats ha de permetre prendre decisions de millora.
- Pensar sobre quines evidències podem identificar en les innovacions per avaluar els aspectes següents:
  - Establiment de comunitats d'innovació.
  - Espais flexibles, multidimensionals, complexos.
  - Impacte de les innovacions.
  - Competències complexes (pensament crític, conducta ètica, aprendre a aprendre, etc.)
- Pensar el futur de l'avaluació de les innovacions en l'àmbit de la formació docent.
- Aprofitar la recerca formativa (i fins i tot empoderadora) com a estratègia per promoure l'avaluació de les innovacions, tant en experiències docents en el camp de les ciències com de les humanitats.
- Empoderar, no únicament entrenar, al professorat en avaluació d'innovacions, en contextos de governança col·laborativa.
- Fer veure que l'avaluació no implica una manca de confiança entre les diverses parts implicades.
- Empoderar ciutadans i fer-los conscients de la importància de l'avaluació.
- Col·laborar en el desenvolupament del pensament avaluatiu, per aprendre a ser bon innovador.
- Dissenyar avaluacions que generin respostes raonades i emocionals, però que també generin més preguntes.
- Ajudar a obtenir, processar, sintetitzar i difondre la informació de l'avaluació.
- Donar més importància a valorar la innovació sobre els processos, els objectius, els indicadors o la creació i el manteniment de comunitats, i no tant sobre els recursos.

- Tenir present la coherència entre tots els eixos que intervenen en l'avaluació de les innovacions.
- Fer avaluacions no només des d'un punt de vista crític sinó també amb la intenció de desenvolupar, millorar i crear. Només cal recordar que en alguns aspectes encara estem com fa 50 anys.
- Algunes organitzacions europees i internacionals ofereixen moltíssims recursos per aprendre, revisar, compartir i generar processos avaluatius d'innovacions .

8 i 9. Canvis per a la Innovació en la formació del professorat / Formació inicial i permanent del professorat per la innovació.

Coordinadors: Joana Salazar, James Alouf, Patrick Lam, Miquel Martínez, Joan Rué, Antoni Badia, Christine Hamel

El subtema posava l'accent en els aspectes següents

- ✓ Les polítiques, els programes educatius i les pràctiques d'aula que fomenten la innovació entre els estudiants i la generació de coneixement, diferenciant els processos d'ensenyament dels d'aprenentatge.
- ✓ Les xarxes de coneixement locals, regionals i globals que fomenten la innovació en la formació docent i s'orienten envers les necessitats de la societat del coneixement.

Síntesi de les presentacions

Com a resultat i síntesi de les presentacions, sorgeixen quatre idees principals.

- La innovació i el canvi no consisteixen en fer coses molt diferents o fer-les radicalment de nou, sinó que suposa adaptar, millorar, moltes de les idees consolidades ja en educació:
- El fet d'ensenyar suposa, sobretot, partir de valors. Són aquests els que inspiren els continguts i també algunes competències clau en el seu procés d'aprenentatge, mitjançant un tipus d'aprenentatge orientat des de la mateixa activitat d'aprendre.
- Ensenyar és, sobretot, intercanviar amb els altres. Això porta al primer pla la necessitat de treballar aspectes com ara l'empatia, la comprensió mútua i l'habilitat de saber treballar tant en contextos donats com amb la diversitat humana dels estudiants. Aquest fet destaca la necessitat de saber treballar mitjançant diverses formes d'intercanvi social en relació amb els aprenentatges.
- Ensenyar és també promoure el fet de pensar i de saber pensar. Aquesta condició subratlla la necessitat de saber resoldre problemes així com de desenvolupar estratègies de pensament mitjançant les activitats proposades.

Sessió de grup de discussió

En la sessió de grup de discussió (James Alouf, Antoni Badia, Patrick Lam, Joan Rué), van sortir les següents idees, síntesi de tot els que els participants varen intercanviar.

Es varen considerar dues grans preguntes: com innovar en la formació docent? Quin tipus d'obstacles caldria confrontar en aquest propòsit?

Per respondre a ambdues qüestions cal afrontar, de manera prèvia, una necessitat fonamental, la d'un enfocament diagnòstic multilateral. És a dir, partir d'una anàlisi focalitzada en els individus, en els grups de professors i professores, en el centres i xarxes i en la gestió política i administrativa dels respectius governs. Per a cada un dels aspectes anteriors, ens podríem demanar fins a quin punt les seves suposades iniciatives i pràctiques innovadores es conjuguen de manera complementària amb les dels demés o bé s'erigeixen com un obstacle mutu per a la innovació.

Es varen explorar algunes idees innovadores. Entre elles, les d'apropar de manera significativa la teoria i la pràctica professional en la mateixa formació, mitjançant els intercanvis amb xarxes professionals o en el mateix desenvolupament de comunitats innovadores de centre.

També es va analitzar un altre aspecte rellevant, referit a considerar la manera com els estudiants aprenen, en lloc de centrar-se en l'ensenyament mateix. En conseqüència, quan s'intenta promoure i desplegar respostes innovadores a la formació d'ensenyants no s'hauria de fer des d'un enfocament individualitzat, sinó des d'una perspectiva d'equip. Si bé aprendre a ensenyar és una responsabilitat individual, els aprenentatges dels estudiants són una resultant de la manera com un equip de docents concerta les seves respectives accions.

En qualsevol cas, cal considerar alguns obstacles institucionals que sempre es detecten a nivell local, per tal de veure com afecten al sistema de formació proposat. Atès que alguns dels obstacles mencionats eren una preocupació comuna, es varen considerar com a una preocupació sistèmica.

El grup de discussió va subratllar alguns aspectes d'ordre ideològic i cultural, addicionalment als de la recerca actual. Entre els més importants es mencionaren els següents: la pressió dels governs per les proves externes i per fer rànquings amb els resultats; la pressió per prioritzar la instrucció i l'acreditació i la falta de recompenses per a la innovació entre els docents. També va ser mencionat el predomini de l'enfocament individualitzador individual ? en la formació docent, inicial i permanent. Algunes d'aquestes preocupacions o obstacles provenen del fet que els governs promouen polítiques de "desenvolupament" de dalt a baix.

Finalment, es varen comentar alguns buits importants en la formació professional: la manca de formació en (per?) treballar amb els altres, la falta de compromís en relació amb l'ensenyament i la falta de responsabilització professional respecte als resultats de la tasca docent. Un acord comú va ser la consideració de que aquestes competències es desenvolupen molt millor quan els professionals treballen de manera cooperativa sota el lideratge exercit per una comprensió concepció comuna del fet d'aprendre.

Grup 10. La salut, l'educació física/esportiva i l'educació artística, que inclou el circ, el teatre, la música, la dansa i les arts plàstiques

Coordinadors: Paul Paese, Ian Scott Owens, Marc Franco, Luis Marqués Molías, Albert Batalla

Aquest resum ha estat redactat tenint en compte els punts de vista de tots els coordinadors i participants en el grup.

CONCLUSIONS

Els membres del grup volen posar l'accent en la globalitat i la unitat de l'ésser humà. Les persones no estan compartimentades en àrees diferents. Les persones afronten la realitat i hi actuen d'una manera unitària i integral.

Aquesta concepció integral és fins i tot més important durant la infància i l'adolescència, especialment durant els primers anys, quan el moviment, l'art, l'expressió i l'experimentació són la via més important, si no l'única, per relacionar-se dels infants,

Com que l'aprenentatge és global, no hem de pensar en un únic ensenyament reglat. Hem de treballar buscant unes estratègies i perspectives globals a l'escola, prioritzant els aspectes cognitius però també els artístics, expressius i corporals, tots els quals han d'estar junts i interrelacionats. *Educar la ment a través del cos i el cos a través de la ment.*

Hem de connectar les diferents àrees per promoure nens i nenes, persones i ciutadans de mentalitat oberta. I per això és important disposar de bons coneixements sobre les matèries. Però és, com a mínim, igual d'important ser feliç, desenvolupar unes habilitats socials, esdevenir autònom i créixer amb un bon desenvolupament personal.

Per tant, les escoles han de canviar... i aquest canvi ha de començar a les facultats de formació del professorat.

Per aquest motiu, és necessari no només constituir equips multidisciplinaris de professors, sinó també repensar els programes de formació, convertint-los en propostes i projectes de formació global, amb l'aportació coordinada de les diferents àrees científiques i epistemològiques.

Segons Howard Gardner, *"Estem d'acord amb les intel·ligències múltiples i som molt crítics amb allò que es demana actualment del model escolar, el qual posa l'accent només en l'àrea logicomatemàtica i la lingüística, i oblidat la importància de camps com l'educació física, musical, intrapersonal, interpersonal..."*

En aquest subtema hem vist que els professors necessiten de debò trobar una nova perspectiva per motivar els nens. El circ i el teatre són excel·lents models de vies

alternatives per aconseguir-ho. Les escoles han de revisar el paradigma holístic de l'educació física, obrir l'oferta als nens de totes les edats i etapes educatives: tant durant els primers anys com a la primària, la secundària, el batxillerat, la universitat i al llarg de tota la vida.

11. Promoure l'Educació STEM (Sciences, Technology, Engineering, Mathematics) mitjançant la Formació del Professorat i el seu Desenvolupament Professional

Coordinadors: Araceli Ortiz, Leslie Huling, Virginia Resta, Claudi Alsina, Marianne Cutler, Anna Maria Geli, Xavier Juan

Aquest subtema proporciona oportunitats per compartir estratègies i recursos que preparin i equipin el professorat per satisfer una demanda creixent d'educació STEM (Ciències, Tecnologia, Enginyeria i Matemàtiques) a partir de la millora en l'ensenyament i l'aprenentatge de les matèries STEM per als estudiants des de l'educació infantil fins els estudis de graduació K20, compartint i posant en marxa estratègies efectives. L'educació del segle XXI exigeix nous objectius per a les estratègies interdisciplinàries d'ensenyament, tot integrant les diferents perspectives de les ciències, la tecnologia i les matemàtiques. Aquesta necessitat prové de la demanda de proporcionar als alumnes de tots els nivells la possibilitat d'integrar les diferents habilitats de les matèries STEM, i promoure vocacions cap a les carreres STEM donat que les nostres societats manifesten una demanda creixent en aquestes àrees. Resulta imprescindible facilitar una major cooperació entre el professorat de les diferents disciplines. Però, per a això, calen professors formats i que se'ls proporcionin nous recursos que facilitin el desenvolupament de temes integrats. El nostre món global i les possibilitats d'Internet ofereixen avui unes possibilitats extraordinàries per col·laborar en aquest sentit. Per exemple, en el cas de les matemàtiques serà extremadament important promoure, conjuntament amb les disciplines científiques i tecnològiques, l'enfocament basat en la resolució de problemes, tot fent èmfasi en els models i aplicacions matemàtiques que faciliten la comprensió dels problemes de la natura i la vida real. La promoció del raonament quantitatiu s'ha de combinar amb les habilitats de manipulació simbòlica i l'ús intel·ligent dels ginys i programes tecnològics. Entre els enfocaments destacats en aquesta direcció tindrem el model de la NASA per al desenvolupament professional del professorat fent servir materials i recursos de la NASA, nous descobriments en el camp de la cosmoquímica, programes de formació del professorat centrats en STEM a Barcelona i a Sèrbia, i recursos didàctics STEM basats en STEM desenvolupats a GB.

*21 d'abril de 2016: Durant la Charrette Session dels Co-Chairs pel matí i la primera sessió de treball del grup a la tarda, es van identificar els següents **REPTES**:*

- Els continguts STEM es poden ensenyar millor fent servir un enfocament integrador que se centri en el procés de desenvolupament d'habilitats i en l'ús d'un enfocament centrat en la resolució de problemes o en el treball per projectes.
- Massa sovint, les ciències no s'ensenyen de forma científica (massa memorística)

- Els professors haurien de promoure el llenguatge científic.
- Els professors haurien d'oferir als estudiants oportunitats de descobrir, experimentar, discutir...
- Els col·legues de la Texas State University van explicar els "Next Generation Science Standards" que se centren en les habilitats i els processos més que en els conceptes.
- Hi ha un desajustament demogràfic que és comú a tots els nostres països: un desajustament de gènere pel qual molt poques noies estudien física, informàtica o enginyeria.
- Hi ha també un desajustament pel que fa a la qualitat i quantitat dels professors que es pot visualitzar en els bons professors que abandonen les escoles per anar a la indústria; especialistes excel·lents en diverses matèries fent classe sense haver estat formats per ser professors; professionals que han perdut les seves feines que passen a ser professors sense haver estat formats per ser-ne.
- Desajustament de la ciutadania digital, a causa de la qual força estudiants fan un ús no ètic de les tecnologies (*cyberbullying*)
- Desajustament en l'interès dels alumnes: hi ha un interès minvant cap a les carreres STEM.
- Desajustament en el currículum STEM: les matèries STEM s'expliquen massa sovint aïllades unes d'altres.
- Una pregunta per a la reflexió: "Volem una mica de STEM per a tothom o tot l'STEM per a alguns?"

*El grup també va analitzar el que esperem o com volem que sigui el **FUTUR** de l'educació STEM:*

- Volem STEM per a tothom (i encara més STEM per als alumnes interessats)
- Caldria animar els professors a utilitzar contextos globals i Internet com una forma de promoure la ciutadania global per tal d'incrementar la col·laboració entre professors i escoles per desenvolupar projectes.
- Els professors també haurien d'explicar com funciona la ciència i com treballen els científics.

*22 d'abril de 2016: Durant aquesta segona sessió de treball, el grup es va centrar en extreure **CONCLUSIONS** d'acord amb la feina feta durant aquests dies:*

- Els continguts STEM es poden ensenyar millor fent servir un enfocament integrador que se centri en el procés de desenvolupament d'habilitats i en l'ús d'un enfocament centrat en la resolució de problemes o en el treball per projectes.
- Els estudiants es beneficiaran si els continguts STEM s'ensenyen com els que els practiquen; per exemple, científics fent servir els processos del mètode

científic, enginyers utilitzant processos de disseny, i matemàtics fent servir models i demostracions.

- Els professors poden promoure l'ús del llenguatge en els camps científic, tecnològic i matemàtic amb la finalitat d'afavorir que els alumnes esdevinguin ciutadans informats.
- Els professors de STEM veuran millorar la seva feina quan els guiïn estratègies que equilibrin els continguts i els processos com, per exemple, el NGSS (*new generation science standards*) als Estats Units, el qual defineix un model en tres parts (continguts, conceptes transversals i habilitats procedimentals).
- Cal un treball addicional pel que fa a mètodes d'avaluació que s'alineïn més estretament amb l'enfocament d'indagació que es recomana.
- Els professors STEM haurien de ser reconeguts com professionals compromesos en un treball complex. Cal un suport addicional per tal d'incrementar la seva confiança per utilitzar nous continguts, materials i recursos.
- És important crear xarxes no només dins l'escola, sinó més enllà de l'escola pròpia.
- Cal promoure el treball col·laboratiu entre els professors STEM de secundària.
- Cal incrementar i enfortir les relacions entre els professors STEM de secundària i les institucions de R&I.
- Cal aconseguir una difusió efectiva dels materials d'aula creats pels professors i, per exemple, encoratjar la publicació de materials revisats per iguals.
- Enfortir el perfil i el suport que faciliten les institucions educatives superiors (universitats)
- Promoure reunions de professors STEM

*23 d'abril de 2016: Al llarg d'una breu sessió de treball, el grup va explorar formes de "mantenir la flama" del grup de treball viva fins la propera Conferència de la WFATE a Melbourne 2018 i com **INVOLUCRAR MÉS PROFESSORS** en ell:*

- Es va decidir crear una carpeta de Dropbox on pujar-hi tots els materials (abstracts, presentacions i papers) presentats i produïts durant la conferència per tal de compartir-los entre tots els membres del grup.

- Aquesta carpeta de Dropbox també allotjarà materials, cursos, recursos, etc. que qualsevol membre del grup vulgui compartir amb la resta de membres.
- Es podran incorporar nous membres a la llista de correus els quals també podran pujar i descarregar materials de la carpeta de Dropbox.
- S'explorà la possibilitat de fer alguna videoconferència al llarg dels dos anys abans de Melbourne 2018.

12. Estratègies per superar la inèrcia en la formació del professorat

Coordinadors: Elsa C. Price, Elizabeth Oldham, Carme Panchón, Jesús Manso, Valentí Feixas, Jordi Serarols, Laura Calzado

Els canvis en el món que vivim provoquen a l'educació una necessitat de redefinició dels seus propòsits i de l'organització dels aprenentatges. En aquest context, la gestió del canvi esdevé una de les necessitats bàsiques de les organitzacions educatives i la inèrcia, la tendència a no fer res o bé a seguir fent el mateix que hem fet sempre, esdevé una de les dificultats a superar en les organitzacions educatives.

Diverses són les causes que provoquen aquesta inèrcia: la por al canvi, l'ús inadequat de la tecnologia, la resistència a sortir de la "zona de confort" en els processos d'ensenyament i aprenentatge, ...

Des de la perspectiva de les administracions educatives, cal evitar l'excessiva ideologització de les polítiques educatives que, lluny de trencar les inèrcies, afavoreixen romandre en la rutina i fer "com sempre s'ha fet". Cal també una flexibilització dels currículums. L' estandardització dels continguts també és una font d'inèrcia que cal superar. Personalitzant l'educació afavorim l'adequació i la millora i evitem la inèrcia.

Des de la perspectiva de les universitats, cal un relació estreta amb les escoles. Els professors de la universitat han de tenir un contacte real amb l'escola i una experiència escolar, i els mestres de les escoles han de poder participar en la formació dels docents. Cal evitar també que la burocratització dels processos d'acreditació docent facin difícil que els professors puguin dedicar temps i energies a reflexionar sobre la pràctica i a fer recerca educativa a les escoles. Una millor definició de les competències professionals dels docents pot ajudar al disseny del desenvolupament professional dels docents.

Grup 13. La inclusió i la justícia social en la formació del professorat en contextos globals

Coordiadors: Jenene Burke, Chandrika Devarakonda, György Mészáros, Monique Leygraf, Josep M. Sanahuja, Ignasi Puigdemívo

Aquesta síntesi ha estat redactada per Jenene Burke, Chandrika Devarakonda, Josep M. Sanahuja, György Meszaros, Joana Maria Mas Mestre, Natàlia Puyuelo Castell, Maria Carbó Carreté, Brian Muñoz Berbey, Núria Roig Borràs

La inclusió és la resposta a la diversitat dins d'un marc de justícia social i dels drets humans que busca facilitar la participació i l'èxit en l'educació per a tots els estudiants. D'aquesta manera, s'analitzen una sèrie de tradicions i metodologies pedagògiques que pretenen interrogar els temes educatius des d'un vessant polític i social crític. El concepte de justícia social s'interpreta en el marc de les relacions de poder derivades de les desigualtats en l'educació. En aquest subtema, l'atenció es dirigeix cap a la formació de les capacitats dels docents, inclosos els formadors de docents, per respondre a les diverses necessitats d'aprenentatge dels estudiants (incloent els estudiants amb altes capacitats, les persones amb discapacitat, i els que pertanyen a diferents grups en funció del seu sexe, classe, ètnia i orientació sexual) per tal de millorar l'aprenentatge de tots els estudiants.

Examinem el nostre subtema a través dels punts de vista dels participants de la conferència i del debat posterior a les presentacions. El concepte d'educació inclusiva, en tots els contextos socials, es considera fonamental per a aquest subtema. En conseqüència, s'ha modificat el nom del subtema per tal d'emfatitzar la inclusió dins de la formació del professorat en concret, i a la societat en general.

Les següents 5 presentacions es van discutir en profunditat:

Presentació 1: Les múltiples dimensions 'invisibles' d'un nen – sobrevalorades o ignorades. Chandrika Devarakonda

Presentació 2: Els mestres amb discapacitat: la inclusió i el suport a una "població molt marginada". Jenene Burke

Presentació 3: Docència compartida: a la recerca de pràctiques inclusives a l'aula. Patricia Olmos Soroll, Òscar Mas Torelló, Josep M. Sanahuja Galvaldà

Presentació 4: Diversitat i inclusió: Conceptes per aprendre i desaprendre com a mestre. Chandrika Devarakonda

Presentació 5: Aprendre amb un diagnòstic de la dislèxia: un cas a l'educació secundària. Jenene Burke i Alanna Bushby

Inicialment ens plantejem tres preguntes importants:

- Com a mestres, com ens assegurem que tots els nostres estudiants estan aprenent?
- Com organitzem les nostres escoles i aules per assegurar que tots els estudiants estan aprenent?
- Com ens assegurem que la formació inicial del professorat té present una perspectiva inclusiva de l'educació?

D'altra banda, es va considerar que el tema de la conferència de la innovació i com podríem buscar la innovació dins el nostre subtema. En un context inclusiu cada nen és únic, cada nen és important, i cada nen es considera que és capaç d'aprendre. Per tant, des d'aquest vessant, cal que l'ambient d'aprenentatge es dirigeixi cap a l'aprenentatge eficaç per a tots els estudiants. La inclusió té a veure amb totes les persones (nens, mestres, famílies, polítics, formadors de professors), de totes les edats, en tots els contextos. En altres paraules, la inclusió es refereix a tot el món, és universal. La diversitat humana exigeix una resposta educativa per garantir que la justícia social i l'equitat, pel que fa a l'aprenentatge, s'aconsegueixi. Considerem que tothom dins d'un entorn inclusiu és especial, o dit d'una altra manera, tothom pertany.

Reptes

Com es reconeix en la literatura acadèmica, el concepte d'inclusió és de vegades mal entès i per tant sovint es porta a terme de manera inadequada en entorns d'aprenentatge i en la societat en general. Això és problemàtic perquè significa que els educadors podrien considerar que les seves pràctiques són inclusives quan en realitat no ho són. D'altra banda, les estructures organitzatives de l'escola poden no prioritzar-la. El nostre punt de vista és que tots els estudiants tinguin un accés equitatiu a la justícia social i a les oportunitats per maximitzar el seu aprenentatge. Si la inclusió és la màxima prioritat en tots els entorns educatius i socials, la innovació és inevitable.

Hem desenvolupat una frase que exemplifica la nostra innovació dins d'aquest subtema: "cal aprendre i desaprendre per tornar a aprendre sobre l'aprenentatge i l'ensenyament". Això és essencial per assegurar que s'aconsegueixi la inclusió educativa. En la formació del professorat, això significa que la pràctica educativa es basa en la inclusió i que s'ha d'assegurar que els estudiants i els mestres aprenen sobre com ensenyar per millorar el procés d'inclusió i que els formadors de professors ensenyen des de metodologies pedagògiques inclusives. En l'actualitat, s'observa dins dels contextos de formació de professors internacionals que els nostres estudiants estan familiaritzats en aquest subtema, però el procés d'inclusió tendeix a ser ensenyat només dins d'un curs o mòdul, aïllat de tots els altres elements del programa formatiu en la formació docent. Això pot provocar que la relació teoria-pràctica en la formació docent esdevingui poc inclusiva i no s'adoptin pràctiques inclusives per a apropar la formació del docent a un context inclusiu.

Dins d'un context global, el model de sistemes ecològics i socials proporciona un marc teòric útil per entendre la inclusió dins d'aquest subtema. Aquest model col·loca els estudiants en una posició central dins dels contextos més amplis com l'escola, la família, els entorns socials i la societat en general. Les tecnologies de la informació i la comunicació es poden utilitzar per facilitar aquest procés.

Així doncs, la innovació esdevé inherent al procés d'inclusió, convertint-se en un element clau en el desenvolupament curricular per a la formació del docent. Des d'un context global com l'actual, és clau sensibilitzar als estudiants respecte a la diversitat i ser capaç de respondre a les capacitats de tots els estudiants.

Grup 14: La innovació en la formació del professorat d'educació infantil

Coordinadors: Carme Àngel (UAB), Montserrat Anton (UAB), Sílvia Blanch (UAB), Cristina Corcoll (URL), Mequè Edo (UAB), Maria Antònia Pujol (UB), Rosa Ferrer (Rosa Sensat)

A. Introducció

Cal una formació específica dels mestres que hagin de treballar amb infants de 0-6 anys a les escoles bressol i parvularis. Aquesta formació ha de ser de nivell superior, universitària o similar.

Cal definir quin tipus d'educació volem donar al futur mestre d'acord amb les necessitats de la societat, i també el marc de referència des del qual es farà aquesta formació.

S'ha de reflexionar sobre el paper de la Universitat i la funció del professorat.

Els mestres i els formadors han de tenir un compromís ètic amb la societat i una visió crítica del món, que facilitin la transformació de la realitat.

S'ha de reflexionar sobre la universitat i el paper dels mestres.

Són molt importants tant la formació inicial com la continuada. I evidentment la recerca també és bàsica per a poder innovar en la formació del mestre.

Cal tenir en compte i valorar el saber de la professió, el dels infants i el de les famílies.

És important considerar el següent triangle:

- acció amb constant experimentació
- pensament basat en l'observació, la recerca i la reflexió
- decisió que permet aplicar mesures polítiques

B. Característiques

S'ha de partir d'una praxi holística que ha de procurar :

1. Donar suport al coneixement de l'escola: els aspectes organitzatius, com la distribució de l'espai, el temps i els materials; les funcions dels diferents agents; els mestres, els càrrecs de gestió i l'AMPA (associacions de pares i mares) i altres agents externs, com els serveis educatius; diferents activitats: aprenentatge, menjador escolar i lleure, entre d'altres. O sigui que és bàsic facilitar l'aprenentatge del treball en xarxa.

2. Garantir la construcció del coneixement del desenvolupament i de l'aprenentatge de l'infant.
3. Donar eines als estudiants per poder desenvolupar estratègies d'ensenyament i de recerca per facilitar l'autoavaluació de les seves pròpies competències.
4. Utilitzar una metodologia que faciliti el treball en equip, sigui rellevant interculturalment i plurilingüísticament, estigui fonamentada científicament, fomenti la documentació ètica per donar informació útil a infants, famílies, mestres i altres professionals, i iniciï als futurs mestres en el procés d'autoregulació i autoavaluació.
5. Valorar la cultura de la petita infància des de una perspectiva individual i de grup entenent que la socialització desenvolupa regles socials, rols i expectatives.
6. Evitar estereotips de gènere, país de naixement, discapacitats, estatus social, etc., que porti a la discriminació. Tots els infants, famílies, mestres, etc., s'han de tractar amb igual dignitat i respecte.

C. Camps de la formació

Caldrà un treball interdisciplinari que comporti els següents aspectes:

1. competències personals i professionals. Compromís social i contextual.
2. coneixements teòrics i pràctics bàsics per a l'ensenyament de qualsevol àrea de coneixement i eixos transversals com educació per a la salut i educació dels hàbits intel·lectuals i de vida pràctica. Totes les àrees de coneixement han de facilitar a l'infant el desenvolupament de les competències cognitives i del pensament lògic per interpretar el món que els rodeja.
3. aprenentatge de l'observació i anàlisi del context educatiu
4. coneixement del procés de desenvolupament-aprenentatge dels infants 0-6 anys
5. pràctica pedagògica amb infants, disseny d'intervenció i avaluació pedagògica
6. treball amb famílies i amb altres mestres i professionals, de cara a fomentar la cooperació entre tots els implicats en l'educació dels infants.
7. documentació pedagògica i recerca per retornar els resultats al context educatiu, de cara a millorar la pràctica docent.
8. característiques i organització de les institucions educatives per als infants de 0-6 anys: gestió d'espais democràtics, participació d'infants i adults, promoció de la igualtat, inclusió de diversitats, responsabilitat social per infants i famílies, entre altres.

D. Metodologia de la formació dels futurs mestres.

La metodologia ha de ser cooperativa com a fonament del treball en equip.

Una pedagogia de la participació proposa crear situacions vivencials tant en el centre de pràctiques com a la Facultat, per desenvolupar els següents aspectes:

1. pedagogia de les identitats: ser, sentir, pensar, en el marc de la interculturalitat i plurilingüisme,
2. pedagogia de la pertinença: pertànyer i participar en un context d' inclusió
3. pedagogia de la reflexió i la comunicació: llenguatges diversos, comunicació verbal i no verbal.
- 4- pedagogia de la narració: documentació gestual, oral, escrita, digital i tota aquella que serveixi per il·lustrar la pràctica pedagògica
5. pedagogia de l'activitat lúdica: interacció d'infants entre ells i amb espais i materials diversos. Importància del joc i de la lliure circulació.
6. pedagogia de la quotidianitat: alimentació, neteja, son, vestir-se, recollir jocs, silencis, i altres.
7. pedagogia de l'escolta: dels infants, de les famílies i dels professionals, tenint en compte tots els seus llenguatges.

Tots els projectes han de tenir un impacte en els infants, les seves famílies, mestres i comunitat.

E. Condicions de la formació

- La formació específica dels mestres que hagin de treballar amb infants de 0-3 i de 3-6 anys a les escoles bressol i parvularis ha de ser de nivell superior, universitària o similar. Per exercir amb infants d'aquestes edats ha de ser obligatori tenir un títol d'educació superior .
- Els estudis de mestre han de disposar d' una deguda proporció entre teoria i pràctica. Seria interessant un model en què, a més de les pràctiques de cada curs de carrera, hi hagués un darrer any de pràctiques a les escoles, tutoritzades per mestres que tinguessin molta vinculació amb la universitat, i que es fessin seminaris conjunts entre mestres i professorat universitari.
- La formació dels mestres que ja treballen és bàsica per desenvolupar les seves competències professionals.
- Cal garantir la qualitat de les escoles que tutoritzen pràctiques i també la formació teoricopràctica dels tutors.

- Bona part del professorat d'universitat que imparteixi la formació de mestres ha de tenir un bon coneixement pràctic de la vida de les institucions 0-6. Proposem canvis en el procés d'accés del professorat a la universitat. S'ha de valorar de manera positiva l'experiència professional en escoles en el moment de l'acreditació del professorat universitari.

- És molt important la coordinació entre tots els participants en els projectes de formació de mestres: l'administració educativa, les escoles amb els seus coordinadors i mestres, les famílies, els estudiants i la universitat

- En conclusió hi ha necessitat d'una estreta coordinació entre les accions dutes a terme per les escoles, el pensament compartit entre la universitat i l'escola i les decisions de l'administració, si volem assegurar la viabilitat del projecte.

F. Canvis fonamentals que cal dur a terme

1. Necessitat d'una estreta coordinació entre tots els participants en els projectes de formació de mestres, per assegurar la viabilitat del projecte.

2. Trobar un bon equilibri entre teoria i pràctica

3. Canvis en els requisits que es demanen al professorat per obtenir l'acreditació. L'experiència professional s'ha de poder valorar positivament

4. Hi ha d'haver uns requisits molt clars per al professorat d'universitats i per als mestres que han de tutoritzar les pràctiques dels estudiants

5. Cal desenvolupar criteris d'avaluació de les competències personals i socials, tan importants com totes les altres.

15. La formació del professorat de ciències socials per a una nova era.

Coordinadors: Joaquim Prats, Joan Santacana, Alain Blomart, Joan Muñoz

INTRODUCCIÓ

Aquest subtema s'ha centrat en el suport que necessiten els formadors de formadors i els professors per desenvolupar els coneixements de l'alumnat en matèria de ciències socials (història, geografia, història de l'art, filosofia i antropologia), les habilitats cognitives i el compromís cívic. I també per donar accés a les ciències socials, promoure la recerca i crear programes interactius i activitats que eduquin i motivin.

La missió que compartim és la de recrear el panorama de l'ensenyament de les ciències socials i oferir programes fruit de la recerca per formar uns líders que empoderin uns futurs ciutadans oberts a l'aprenentatge al llarg de la vida; uns líders que desenvolupin i difonguin els coneixements, que aportin idees innovadores i que resolguin els problemes d'una societat diversa i oberta.

L'accés a biblioteques i sistemes tecnològics de tot el món pot oferir informació i desvetllar nous interessos per avançar en la recerca i en el desenvolupament del pensament crític amb l'objectiu d'entendre els problemes socials més importants, transformar vides i canviar el món. Temes transversals com els drets humans i civils, la democràcia en acció, la diplomàcia i els conflictes socials, el comerç internacional, l'energia i el medi ambient, els accidents geogràfics i el paisatge, l'aigua al món, les guerres i conflictes, el terrorisme, la cultura de la pau, etc., poden esdevenir objecte de projectes internacionals conjunts.

OBJECTIUS DE FUTUR

En el camp de les ciències socials, ens agradaria destacar tres idees que han de guiar els nostres esforços i projectes per al pròxim Congrés:

1. La importància de presentar el **currículum** de ciències socials a escoles d' **una manera transversal**, relacionant-les amb altres matèries.
2. La importància d'**integrar teoria i pràctica en la formació del professorat de ciències socials**: de cara al futur, volem analitzar alguns projectes que es fan en diferents països i que pretenen ensenyar les ciències socials d'una manera pràctica, adaptada als alumnes de la nostra escola.
3. La **dimensió reflexiva, creativa i ètica** de l'ensenyament de les ciències socials, és a dir, la seva capacitat de reflexionar sobre la nostra societat de manera crítica.

En el si del grup es va debatre també una proposta de declaració sobre l'ensenyament de les ciències socials per a una nova era. Es publica a continuació aquest document amb la voluntat que des de l'organització de la Conferència se li doni la màxima difusió.

DECLARACIÓ DE BARCELONA SOBRE L'ENSENYAMENT DE LES CIÈNCIES SOCIALS

Reivindiquem el valor social i educatiu del coneixement de les Ciències Socials (històric, geogràfic, artístic, antropològic...) i la necessitat d'aprofundir en la innovació i la investigació didàctica d'aquestes disciplines. En aquest sentit, és necessari dir que creiem que les Ciències Socials, a principis del segle XXI, són unes disciplines multidimensionals que tendeixen a convertir-se en autèntiques ciències de la complexitat humana. Per tot això, i davant dels intents de minoritzar i diluir l'ensenyament d'aquestes disciplines, defensem que les Ciències Socials siguin matèries que ocupin un lloc important en el currículum educatiu general des de l'inici de l'educació primària fins a la universitat; i afirmem que:

1. Tenim el ferm convenciment que és important que les Ciències Socials i la seva didàctica no siguin percebudes, pels docents i per qui les aprèn, com a veritats acabades i immutables, o una sèrie de dades i valoracions que s'han de memoritzar o creure. És imprescindible que les Ciències Socials s'ensenyin, incorporant tota la seva coherència metodològica interna, de tal manera que ofereixin les claus per acostar-se a la seva estructura com a coneixement científic del passat i del present.
2. En aquest sentit, creiem que les Ciències Socials, com a disciplines científiques en construcció permanent, aporten un tipus de coneixement que té un enorme poder formatiu i educatiu i que posseeix una gran capacitat d'interpretació global i integradora de les societats humanes.
3. També sabem que les Ciències Socials desenvolupen, mitjançant les seves metodologies i la seva didàctica, moltes habilitats intel·lectuals i són instruments per adquirir competències fonamentals per a la vida i pel desenvolupament d'una ciutadania participativa i crítica.
4. Manifestem que les Ciències Socials s'han d'ensenyar com un conjunt de coneixements que lluny d'aspirar a manipular l'ésser humà tenen com objectiu la seva comprensió i, per tant, faciliten el desenvolupament personal.
5. Considerem també que aquestes disciplines constitueixen uns mitjans insubstituïbles per a aprendre a fer anàlisis socials tant del passat com del present, en un sentit molt ampli, ja que integren moltes dimensions epistemològiques, la qual cosa permet estructurar rigorosament la ment humana.
6. Estem convençuts també que les Ciències Socials estructurin uns sabers científics d'una gran capacitat crítica importants per donar respostes als múltiples desafiaments a que l'obscurantisme i la ignorància sotmeten als homes i a les dones d'avui. En aquest aspecte defensem que les Ciències Socials no han de ser -com sovint esdevé- una arma manipulada pels poders polític i mediàtic de manera conjuntural.
7. Reivindiquem un debat científic que potenciï la innovació i la investigació de nous mètodes didàctics, camí imprescindible per acostar les Ciències Socials a

la ciutadania, en general, i als estudiants i escolars de totes les edats, en particular.

8. Sabem que les Ciències Socials no ens poden anticipar el futur de les nostres societats, però afirmem que el present sempre ens serà més assequible i comprensible coneixent el passat i disposant dels instruments metodològics que les disciplines socials ens ofereixen.
9. Considerem imprescindible, en la societat del coneixement, la implicació en l'educació dels equipaments culturals i de recerca (biblioteques, arxius, museus, monuments, centres d'interpretació patrimonial, parcs històrics i naturals ...) amb responsabilitat social.
10. Finalment, demanem a tota la comunitat educativa, al món acadèmic i als poders públics l'actualització dels continguts científics de les Ciències Socials a l'ensenyament, així com la incorporació progressiva dels avenços en la recerca de les disciplines i les didàctiques als programes escolars.

De tota manera, estem convençuts de que cap disciplina assoleix plenament els seus objectius sense la seva dimensió ètica.

Volem afirmar que no és possible, en el món d'avui, desenvolupar una ciutadania amb criteri propi que compregui críticament la seva pròpia identitat i la pugui contextualitzar en un món global, sense disposar i tenir al seu abast els instruments metodològics i conceptuals que proporcionen les Ciències Socials.

Barcelona, 22 d'abril del 2016

Fourth Biennial International Conference

Grup 15. Integrat per: Joaquim Prats (UB), Joan Santacana (UB), Alain Blomart (URLL), Margarida Llevadot (URLL), Nayra Llonch (UDL), Concha Fuentes (UB), Pilar Reverté (CESIRE), Carolina Martín (UB).